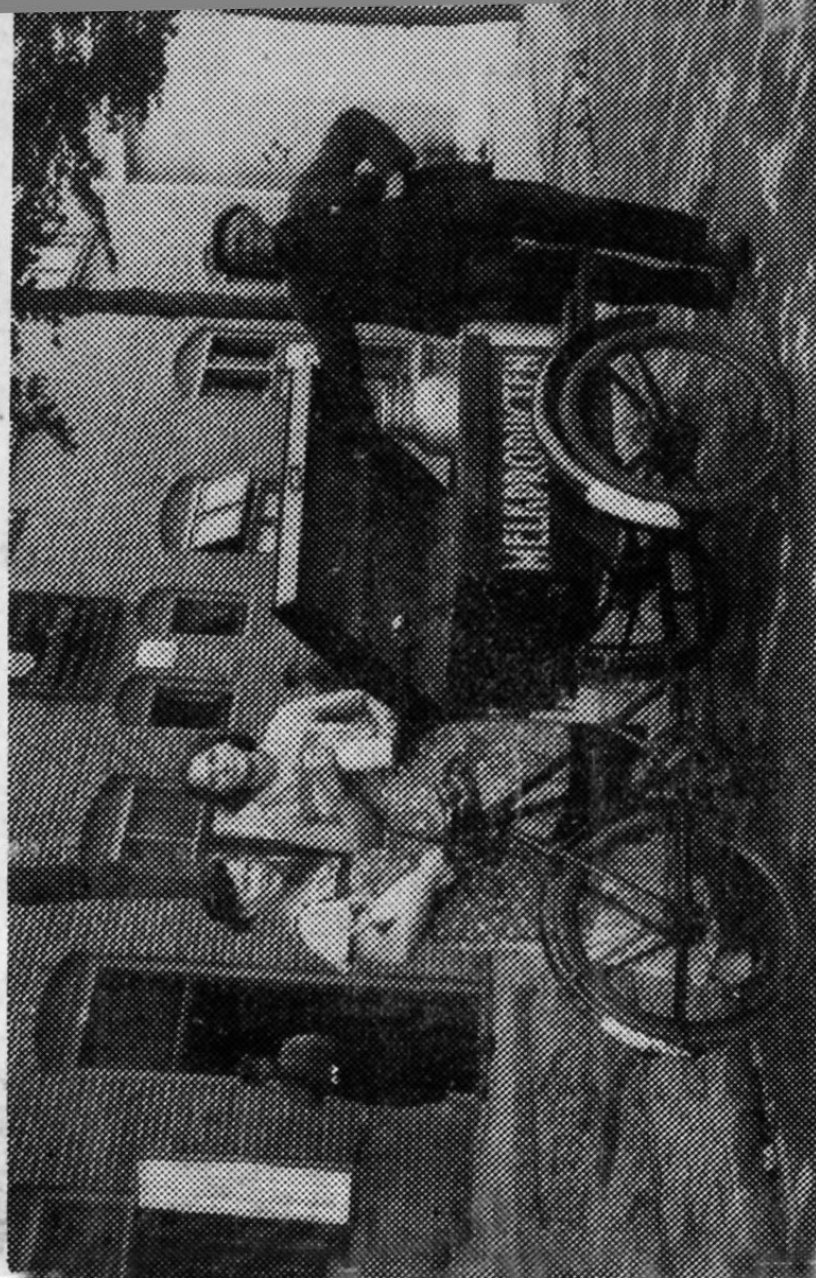

Een kort verhaal van Jan ten Napel en gepubliceerd onder de column "Brief uit Gouda" onderdeel van de "De Kleine Courant van het Urkerland". Het verhaal is geschreven naar aanleiding van een "oproep met foto". Jan heeft vele Urker personen/families in zijn columns beschreven. In het onderstaande verhaal verteld hij over Louw Groen. Aan dit verhaal is toegevoegd de reactie van een lezer van de betreffende column "Brief uit Gouda"

UIT DE OUDE DOOS

Wie is deze man? Wie kan er een leuk verhaal over vertellen? Het beste wordt beloond met een boekenbon t.w.v. Fl. 50,-

*U weet nog een leuk verhaal
of heeft een foto die het vermelden waard
is? Of u hebt vragen over de historie van
Urk? Laat het de redactie weten.*

Opsturen naar Redactie Hofstee nieuws
Postbus 147 8800AC Franeker

Uit de oude doos (de titel nav de foto op de vorige bladzijde).

Allen die na 1918 op Urk geboren zijn, kunnen u zo vertellen wie de man bij die bakfiets is, met in de bak een bus melk en, niet zichtbaar, de flessen met melkproducten. Een legendarisch figuur was hij: LOUW GROEN. Hij woonde, in wat we toen op Urk noemden, de 'kalkenstraat', samen met zijn ega Geesje van Eerde en zoon Feike. Niet alleen melkboer was hij, maar ook handelaar in lompen en oude metalen. Daar benevens dreef Gees nog een kruidenierswinkel. Dit alles gebeurde aan de "kalkenstraat zijde"; het huishoudelijke gebeuren speelde zich af aan de noordzijde, waar zij vrijelijk vanachter de mooie witte gordijntjes het Urkerland (*het Top*) konden waarnemen en de wandelaars konden bespioneren tussen het onder- en bovengordijn door. Iets verderop naar het westen woonde aan dezelfde straat een zuster van Louw, Marie Groen. Overeenkomsten tussen broer en zus waren, dat zij handel dreven en dat ze welbespraakt en rap van tong waren. Vermeldenswaardig is ook, dat Louw getrouwd was met een lange, zeer statige vrouw van goede familie. Een vrouw die zeer veel rust uitstraalde. Marie Groen was getrouwd met een kalme man, Evert Hoefnagel, een goede en vooruitstrevende visserman. Er stond laatst een foto in 'Hofstee nieuws' onder de rubriek 'Uit de oude doos'. Nu eerst even iets over de foto. Louw staat voor de bakfiets en poseert goed. Aan zijn voeten klompen, met aan de voorzijde daarover een zeer brede leren band, zijn; favoriete schoeisel. Als ze pas nieuw waren, ging hij daarmee ook geschoeid naar de kerk. Achter de bakfiets twee dames die toentertijd in hotel 'Woudenberg' werkten. Aole Post is de grootste en naast haar de toen zeer jonge Trui Pasterkamp (van Piet van Ester). De locatie is in de Torenstraat (*Raadhuisstraat*) achter het hotel. We weten nu wie de man is en wat hij deed voor de kost. In vroeger tijd was hij begonnen met een grote handkar waarmee hij de zuivel uitventte en af en toe op de vodden- en lompenjacht ging door het dorp. Evenals bij de andere lompenhandelaren werd door middel van een bel of belletje de aandacht van de huismoeders getrokken. Hessel Romkes en Abraham hadden een zeer klein belletje, maar Louw Groen had een grote bel. Toen de klantenkring zich uitbreidde, werden twee kleine handkarretjes gekocht, daar ook zoon Feike een deel van het dorp voor zijn rekening nam in de melk-branche. Als wij in die tijd wat oud ijzer te verkopen hadden, gingen we als laatste altijd naar Louw Groen toe. We wachtten dan tot Louw zelf aanwezig was. Het bod van Louw was even hoog als bij Hessel: twee cent. Als Louw dan echter onze beteuterde gezichten zag, vroeg hij: „Met hoevelen zijn jullie?" „Met zijn drieën" was het antwoord. „Nou hier dan", zei Louw, "twee kun je niet door drie delen, ik geef drie cent." Wij gelukkig heen. Achter ons (*in wijk 6*) woonde tante Jelt (*Hakvoort -Kramer*). Zij was klant bij Louw Groen. Ik geloof dat ze klant bij Louw was omdat hij ook wel pofte. Natuurlijk wist Louw van de financiële omstandigheden waarin zijn klanten verkeerden. Er waren wel tijden dat de man (*Meindert Hakvoort*) van tante Jelt het zout in de pap niet verdiende als vissermansknecht. Er moest dus zuinig aan gedaan worden. Tante Jelt spaarde het eten uit haar mond voor haar vier kinderen en dat wist Louw. Omdat ze moest poffen werd de mingele (een liter) een half mingele. Dat verdroot Louw zeer. Op allerlei manieren probeerde hij de aandacht van tante Jelt af te leiden om, in plaats van die halve mingele, méér melk in haar pannetje te doen. Toen tante dat in de gaten kreeg, moest Louw van alles bedenken om haar aandacht af te leiden. Op een keer, toen alle foefjes van hem al gefaald hadden, gaf hij opeens een gil en riep: „Kijk nu eens mensen, een brandende ballon in de lucht, of de wereld vergaat!" Iedereen kijken, en Louw kon de goede melkgave weer verrichten. Toen het weer eens zeer krap was en de éne liter havermoutpap niet gekocht kon worden, zette Louw stiekum de fles met pap in het achterhuisje, toen tante even wegwas. Toen ze dat zag, bracht ze de fles bij Louw terug. „Dit kan niet, ik eaw gien pap besteld." Louw theatraal tot de omstanders: „Horen jullie dat mensen, zij doet net of ik die pap besteld heb. Hier, pinkien op 't graf." Hij liep naar het nog niet bestrate trottoirtje en haalde zijn pink over het slijk. „Hier, jullie bent mijn getuigen, ik heb die pap niet voor Jeltje besteld." Hij zei niet dat hij die fles daar had neergezet. Het slot was, dat op aandringen van de omstanders de pap toch weer meeging naar huis.

Louw Groen was altijd in voor wat bijzonders. Zo had hij een hele grote claxon-hoorn van een oude vrachtauto aangeschaft. Deze was op zijn karretje geplaatst om zijn klanten te waarschuwen dat hij er was met de melk. Hij kneep dan in de grote rubberen bal, waarna een diep, donker geluid hoorbaar werd en soms ook wel een schor, hoog geluid, als de bal kort achter elkaar werd ingeknepen. Het was natuurlijk iets bijzonders, maar wel effectief. In het begin gaf het nog wel eens problemen, toen de mensen nog niet aan het geluid gewend waren. Zo liep er eens een mannetje voor zijn karretje; toen hij er vlak achter was kneep Louw zeer hard in de bal. Het mannetje schrok zo van het schorre, dierlijke geluid, dat hij ondanks zijn stramme leden wel een halve meter opsprong. Louw troostte de man door hem een verse pruim tabak te geven met de woorden: „Hier, pruim lekker op, je weet nou dat ik het ben." Zo ging Louw door het leven, hard werkend en grapjes makend met de vrouwen. Hoewel hij op Urk woonde, sprak hij bijna geen Urker dialect, maar meestal beschaafd Nederlands. Toen ik in 1938 vanuit het hotel Woudenberg bij de Urker Stoomboot Mij ging werken, was de nieuwe boot, de 'Tourist' er nog niet. Wachten en niets doen was er niet bij. Op een dag moesten de kolenbunkers van de 'Sirena' weer gevuld worden. Dit gebeurde vanuit het ruim van het 'klippertje'. Mijn taak was de grote manden vol te scheppen welke met een lier opgehesen werden en op de naastliggende boot gelost. Vanwege mijn vorige baan in het hotel, had ik geen specifiek werkgoed voor dit werk en ik stond met een wit overhemd en das de manden te vullen. Voor schaft op weg naar huis, kwam ik Louw Groen tegen. Hij zag mij, knikte tevreden en zei: 'Goed zo vriend, niet af doen je boord, hou je boord om, wat er ook gebeurt, omhouden, niet afdoen." Ik liep door, hij liep door, maar hij keerde zich weer om en riep: „Wat ze ook zeggen, je boord omhouden, een overall kun je altijd nog aan."

Weer verder hoorde ik hem weer roepen, terwijl hij met zijn hand om zijn hals draaide: 'Omhouden hoor, niet afdoen, hou je boord om, als je hem af doet, ben je weg." We liepen weer door, maar even later hoorde ik een schel gefluit. Ik draaide mij om en zag Louw met zijn arm weer om zijn nek draaien en bevestigend met zijn hoofd schudden, wat betekende: niet afdoen je boord. Even later maakte hij met zijn beide handen het gebaar of hij zijn boord afdeed en maakte een wegwerpgebaar. Maar hij schudde met zijn hoofd van NEEN. Hij zette zijn handen als een trompet aan zijn mond en riep, nog hoorbaar voor mij: „OMHOUDEN! NIET AFDOEN! OMHOUDEN! !" Dit waren zo enige herinneringen aan een bijzonder mens op Urk, die wat kleur gaf aan het dagelijks gebeuren. Hij gaf me ook een voor hem bijzondere wijsheid mee: "Zorg, beste vriend, dat de mensen je niet helemaal begrijpen, want als ze je begrijpen, dan is het te laat, dan ben je weg, begrijp je wel???" Ik stond misschien wel een beetje raar te kijken, want hij vervolgde: "Als je dit begrijpt, met het begrip waar het mee begrepen moet worden, dan begrijp je het vanzelf, gesnapt?" Louw heeft zijn leven hard gewerkt en is nooit rijk geworden. Een buikje heeft hij nooit gehad, hij was altijd in beweging en vol onrust. Altijd op pad, vooral met de Zuiderzeewerken kon het niet op, de kilometers raasden onder zijn klompen door om te handelen. Omdat hij de mensen te veel vertrouwde, moest hij veel stroppen incasseren. Louw Groen was onder ons, een mens met ook zijn fouten, maar toch ook een hart vol deernis met de onderliggende, die hard moesten sappelen voor de kost. Een bijzonder mens, een kleurrijk figuur. En dat was hij.

Reactie van Sj. Van den Berg uit Emmen op het verhaal.

In De Kleine Courant van 13 november geeft Jan ten Napel een boeiende karaktersketch van Louw Groen aan de hand van enkele herinneringen. Ik kon mij de hele situatie met de witte boord levendig voorstellen. Zo was Louw Groen. Hij zou niet zeggen: „Hoe kun je nou zulk werk doen met een wit overhemd aan!” maar stileerde het hele geval door zijn mild-ironische, bijna dichterlijke commentaar, dat hij ook nog een paar keer in iets gewijzigde vorm herhaalde. Inderdaad, het Urker dialect gebruikte hij niet, al woonde hij, voorzover ik weet, al sinds het begin van deze eeuw op het eiland. Zijn beschaafd Nederlands taalgebruik gaf precies de humoristische kleur aan zijn opmerkingen die voor hem zo kenmerkend was. Het was een lichtvoetig spel met de werkelijkheid, waardoor hij deze ophief boven de alledaagse sleur. Zelf herinner ik mij dat hij mij altijd op een raadselachtige wijze groette. Als ik hem tegenkwam, stak hij een vinger omhoog en zei: „Mosken te koop.” Ik wou dat ik in schrift kon weergeven hoe dat klonk. De eerste lettergreep met een bijzondere nadruk en met de voor dit woord vreemde o van rok. Ik begreep daar niets van. Handelde hij in mussen? En waarom dit Urker woord in het begin? Maar toen ik dit eens thuis vertelde, werd het raadsel opgelost. Toen mijn vader nog een jochie was, had hij een keer mussen gevangen. Hoe hij dat voor elkaar kreeg, weet ik niet meer. Hij had ze in een kooi gedaan en die buiten gezet met een plankje er voor; waarop hij met krijt had geschreven: Mosken te koop. Dat had Louw Groen gezien en sinds die tijd gold deze tekst als een embleem voor onze familie. Een andere herinnering. Eens kwam Louw Groen met een kar in onze straat. Met een stem die tot ver in de omtrek te horen was, riep hij: „Radeloos!! Radeloos!!” En dat herhaalde malen met de klemtoon afwisselend op de eerste en de derde lettergreep. Op die kar had hij een partij strooien hoeden, die hij voor een kwartje per stuk verkocht. Toen er nogal wat mensen op zijn 'noodkreet' waren afgekomen, voltooide hij de zin: „Radelóós zijn mijn concurrenten!!” Zijn welsprekendheid, in onberispelijk Nederlands, was opmerkelijk. Zijn humor was nergens kwetsend. Ze bewaarde hem voor zelfoverschatting en liet de betrekkelijkheid zien van allerlei schijnbaar zwaarwichtige zaken. Het zou plezierig zijn als er eens wat meer herinneringen aan deze bijzondere man gepubliceerd werden. Louw Groen was één van die figuren die kleur gaven aan het Urker volksleven. Een prachtmens!